

ORDBLINDE I DET DANSKE UDDANNELSES- SYSTEM

– undersøgelse af overgangen fra
efterskole til ungdomsuddannelse

cosmographic

INDHOLD

Ordblinde i det danske uddannelsessystem	03
• 01 Kønsfordeling	05
• 02 Elevernes alder ved undersøgelsen	06
• 03 Efterskoler	07
• 04 Valgte uddannelses typer	08
• 05 Opstart af uddannelse	09
• 06 Ønske om hjælp	10
• 07 Hjælp til skolefag	11
• 08 Hjælp på eget initiativ	12
• 09 Hjælp her og nu	13
• 10 Hjælpetidspunkt	14
• 11 Hjælpepersoner	15
• 12 Tilgængelige hjælpemidler	16
• 13 Hjælpeform	17
• 14 Forhåndskendskab til ordblindhed	18
• 15 Budbringer om ordblindhed	19
• 17 Tager lærere ordblindhed alvorligt?	20
Analyse A	21
Undersøgelse blandt vejledere på ungdomsuddannelser	24
• 01 Erfaring	25
• 02 Informationskilde om ordblindhed	26
• 03 Tidspunkt for behov for viden om ordblindhed	27
• 04 Adgang til tilgængelige hjælpemidler	28
• 05 Adgang til tilstrækkelig information	29
Delanalyse B	30
Samlet konklusion	32
Bilag 1	34
Bilag 2	35

ORDBLINDE I DET DANSKE UDDANNELSES-SYSTEM

Afsæt for undersøgelsen

Mange unge ordblinde oplever problemer på ungdomsuddannelser pga. deres læse- og skrivehandicap. Gylling efterskole har sammensat en undersøgelse, der afklarer i hvilke fag samt hvor omfattende de unge ordblindes problemer er i deres uddannelsesforløb i ungdomsuddannelserne. De unge oplever oftest, at de har et øget behov for hjælp til gennemførelse af deres uddannelse. Undersøgelsen klargør, hvilke specifikke redskaber de unge har behov for under deres uddannelse. Yderligere belyser undersøgelsen skolernes og vejledernes rolle i formidlingen af hjælpemidler. Derfor er der udarbejdet to undersøgelser: en til tidligere elever på efterskoler samt en undersøgelse henvendt til vejledere på ungdomsuddannelserne.

Baggrund

I et uddannelsesforløb er der mange skift og overgange fra en uddannelse til den næste. For de fleste forløber disse overgange uden større komplikationer. Men hvad hvis man har et handicap som ordblindhed? Hvordan forløber overgangene så? Dette spørgsmål danner baggrund for denne undersøgelse af danske ordblindes oplevelse af overgangen fra uddannelser på specialefterskolerne indenfor ordblindhed til almene videregående uddannelser.

Formål

Det konkrete formål med undersøgelsen er: at få kortlagt de problemstillinger, der gør sig gældende i triaden mellem den unge, efterskolen og den nye uddannelse, hvordan de unge selv skal forholde sig til deres problem, samt hvordan de enkelte ungdomsinstitutioner og vejledere kan hjælpe de unge optimalt for at fastholde dem i uddannelsesforløbet.

ORDBLINDE I DET DANSKE UDDANNELSES- SYSTEM

- Hvordan forholder de unge ordblinde sig selv til deres problem
- Hvordan kan de enkelte ungdomsuddannelsesinstitutioner og vejledere hjælpe de unge på bedste vis?
- Hvordan kan de unge ordblinde fastholdes i uddannelsessystemet?

Med udgangspunkt i denne problemstilling og med afsæt i kortlægningen af triaden: Ung, efterskole og ungdomsuddannelse er formålet at trække de væsentligste konklusioner frem. Det overordnede mål er at forbedre ordblindes mulighed for at få en længere uddannelse.

Indsamlet datamateriale

Spørgeskemaet er blevet anvendt som indsamlingsværktøj i analysen.

Der er blevet udformet to spørgeskemaer henvendt til to målgrupper:

- De ordblinde elever på specialefterskolerne
 - i alt 263 besvarelser ud af 1300 udsendte skemaer.
- Vejlederne/lærerne på ungdomsuddannelserne
 - i alt 36 besvarelser ud af 40 udsendte skemaer.

Der blev uddelt 1300 spørgeskemaer til tidligere elever fra fire efterskoler for ordblinde: Vrigsted, Farsø, Kragelund og Gylling. I alt har 263 svaret. Den relativt lille svarprocent kan skyldes flere ting. Men gruppen af ordblinde er i sigens natur mindre gode læsere. Derfor kan opgaven med at udfylde et spørgeskema virke stor og måske direkte uoverskuelig. Der er altså en øget risiko for, at de ikke forstår spørgsmålene.

Svarprocenten blandt gruppen af vejledere har til gengæld været høj. Ud af 40 udsendte skemaer er 36 kommet retur i udførlig og grundig besvaret stand.

Metode

Undersøgelsens konklusioner er baseret på en relativt lille datamængde på grupper af 263 og 36 respondenter. Derfor kan den ikke anvendes som statistisk valid. Datamaterialet kan derimod pege på nogle tendenser og fungere som en stikprøve.

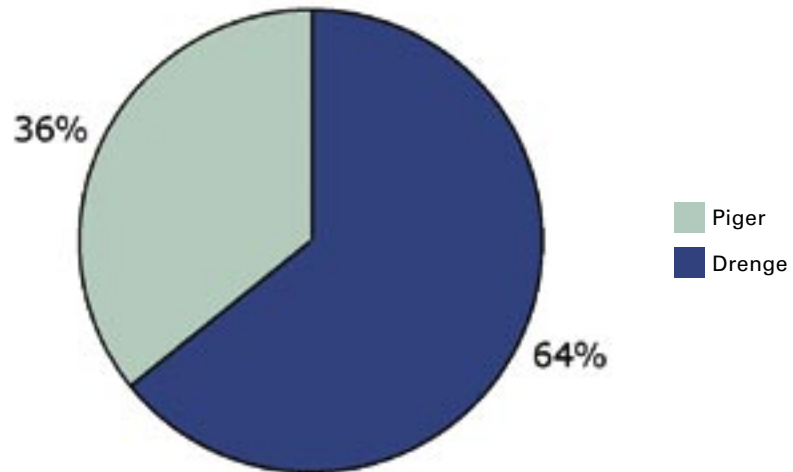
Undersøgelserforløb

Opdragsgiver og hovedansvarlig for analysens gennemførelse og resultater er Gylling Efterskole. Analysen er gennemført med midler bevilliget fra Undervisningsministeriet.

KØNSFORDELING

01 | Er du dreng eller pige?

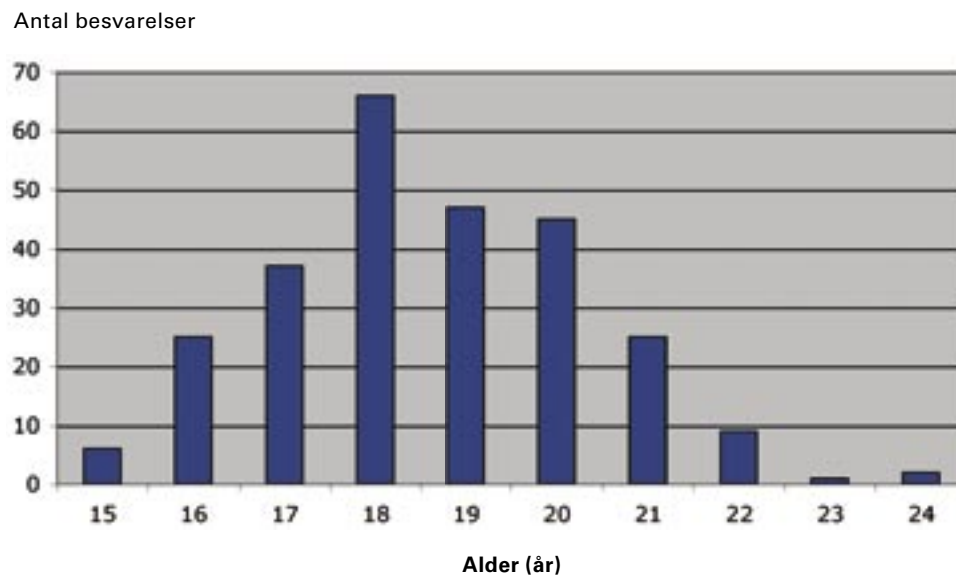
I alt har 263 respondenter deltaget i undersøgelsen. Heraf er 169 drenge og 94 piger. Figuren viser kønsfordelingen.

ELEVERNES ALDER VED UNDERSØGELSEN

02 | Hvor gammel er du?

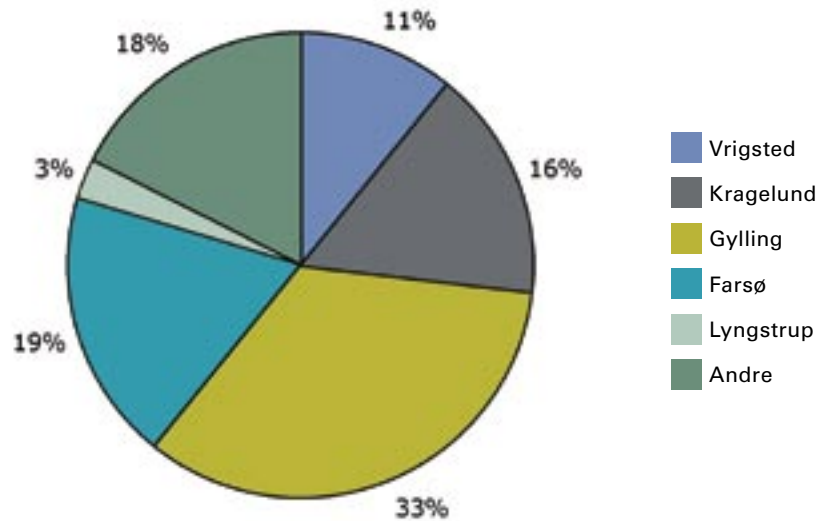
De fleste respondenter er 18 år plus minus to år, da undersøgelsen blev foretaget.

EFTERSKOLER

03 | Hvilken efterskole har du gået på?

Som figuren viser har hovedparten af respondenterne gået på Gylling, Kragelund, Farsø og Vrigsted efterskole. Disse fire skoler er repræsenteret stærkest med flest respondenter, hvorimod mange af de øvrige efterskoler er præsenteret ved få eller blot en enkelt respondenter. En del af eleverne har været elever på mere end en efterskole.

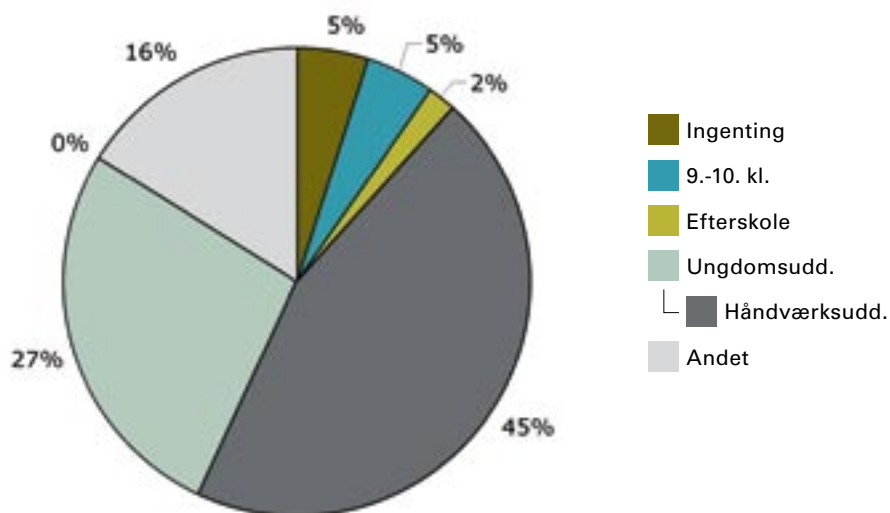
VALGTE UDDANNELSESTYPER

04 | Hvilken uddannelse er du i gang med nu, eller hvilken uddannelse startede du på, men ikke gjorde færdig?

Svarene på dette spørgsmål er i sagens natur mange forskellige. Men overordnet tegner der sig et billede af to grupper: Dem som går i gang med en håndværkeruddannelse, og dem som læser videre på enten Handelsskole, VUC, Teknisk skole el.lign.

Gruppen af elever, som er i gang med en håndværkeruddannelse er størst (43%). Derfor er de her visualiseret som en enkelt gruppe, velvidende at alle håndværkeruddannelser foregår via Teknisk skole og derfor kategoriseres som en ungdomsuddannelse. 27% af respondenterne er i gang med øvrige ungdomsuddannelser som Handelsskole, Landbrugsskole og Social- og Sundhedsuddannelserne samt gymnasieuddannelserne, HF, HH og HTX.

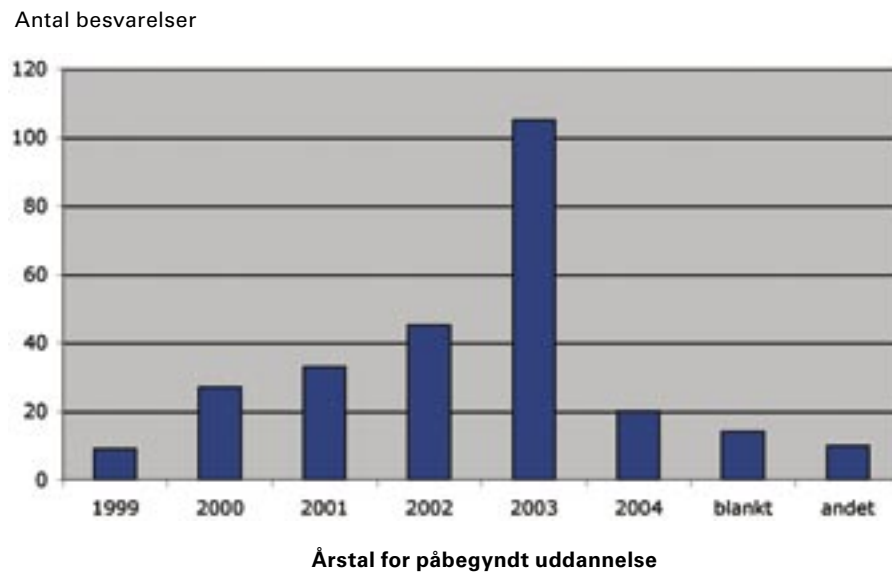
NB: Spørgsmålet fokuserer på, om eleven er begyndt på en uddannelse, ikke om den er gennemført. Derfor kan figuren ikke ses som udtryk for en gennemført uddannelse, mere som en faglig interesseindikator.

OPSTART AF UDDANNELSE

05 | Hvilket år startede du på det, du laver nu?

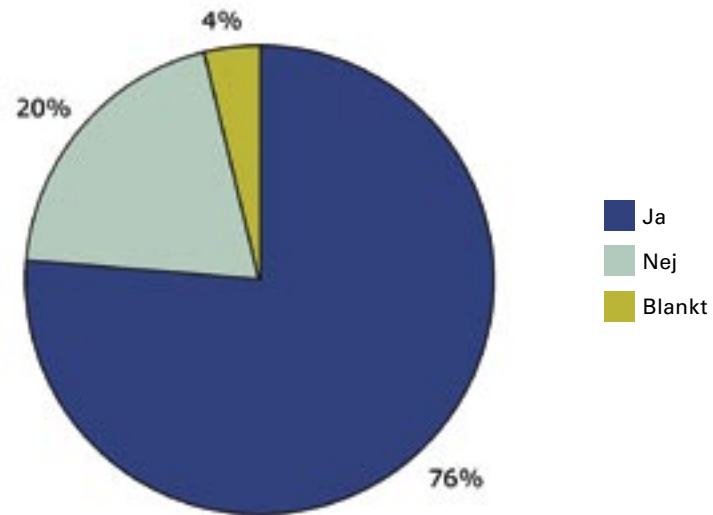
Figuren viser, hvilket år respondenterne gik i gang med næste uddannelsestrin efter efterskolen. De fleste respondenter gik i gang sidste år i 2003.

ØNSKE OM HJÆLP

06 | Har du haft brug for hjælp pga. læse- eller skriveproblemer?

Svarene på dette spørgsmål er et udtryk for, om eleven selv føler, at de har et problem og derfor et hjælpebehov afledt af ordblindhed. Langt størsteparten af respondenterne, 201, tilkendegiver, at de har haft brug for særlig hjælp.

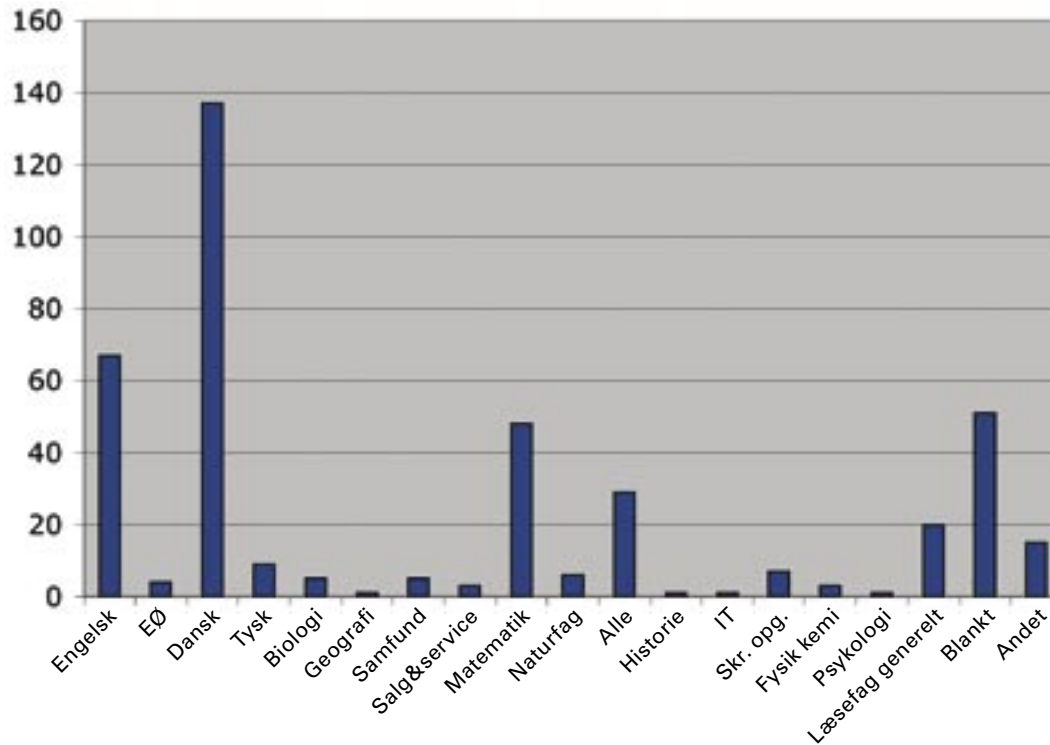
HJÆLP TIL SKOLEFAG

07 | I hvilke fag har du haft brug for hjælp?

Besvarelsen "Blank" hænger sammen med spørgsmål 6, hvor respondenterne har svaret nej til, om der har været brug for hjælp på grund af læse- eller skriveproblemer.

Kategorien "Andet" omfatter fag fra respondenternes erhvervsuddannelse, f.eks. materialelære, hygiejne eller teoriundervisning.

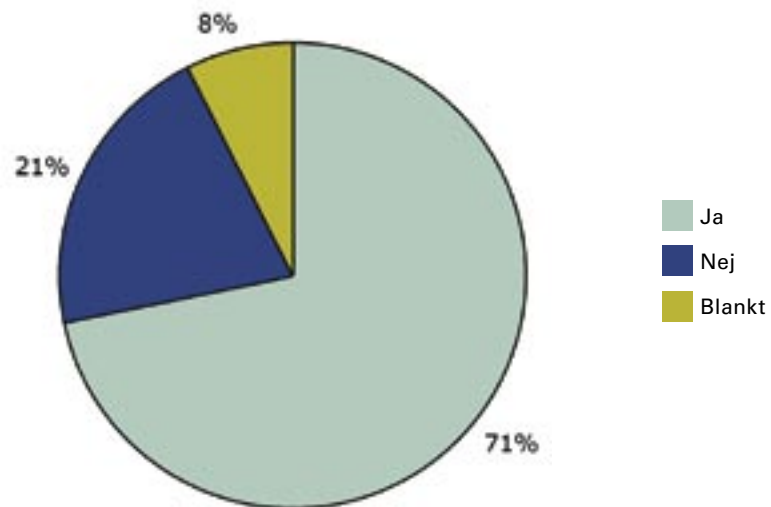
Antal besvarelser

HJÆLP PÅ EGET INITIATIV

08 | Skulle du selv bede om hjælp?

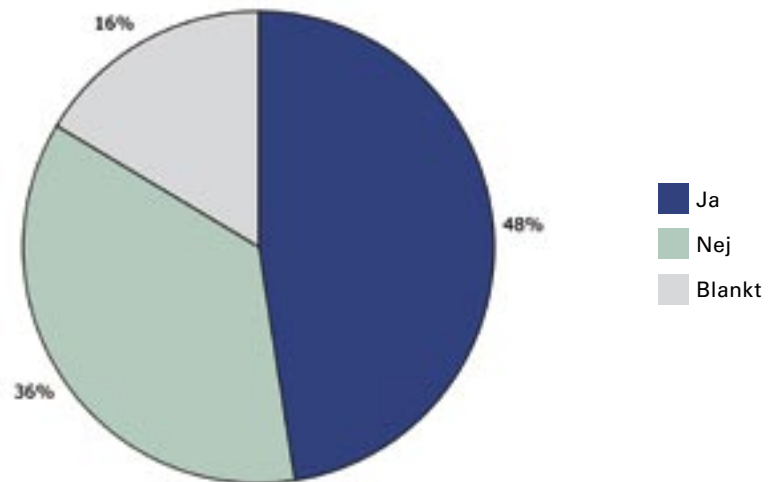
Diagrammet viser, hvorvidt den enkelte selv skulle bede om hjælp.

HJÆLP HER OG NU

09 | Fik du hjælp med det samme?

Diagrammet viser, hvorvidt den ordblinde fik hjælp med det samme eller ej.

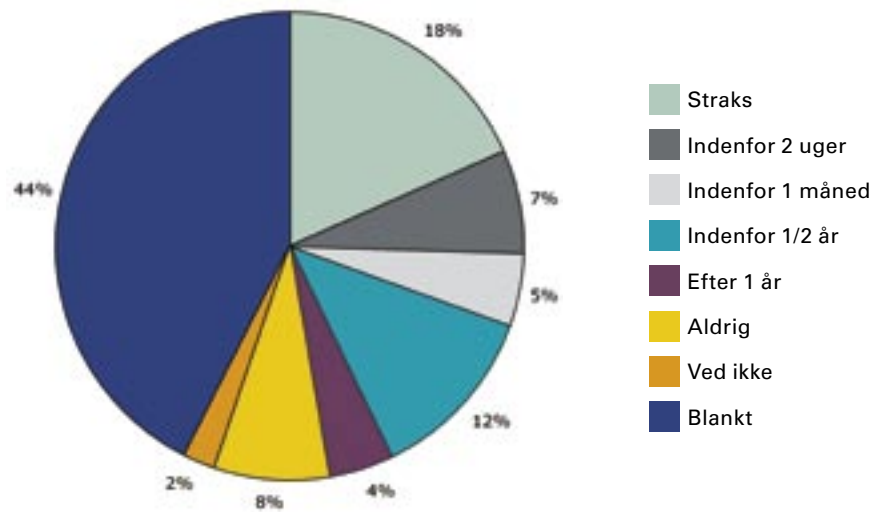

HJÆLPETIDSPUNKT

10 | Hvor lang tid gik der inden du fik hjælp?

Diagrammet viser, hvor længe den ordblinde elev har måttet vente på hjælp. Svarene varierer fra straks til over 1 år.

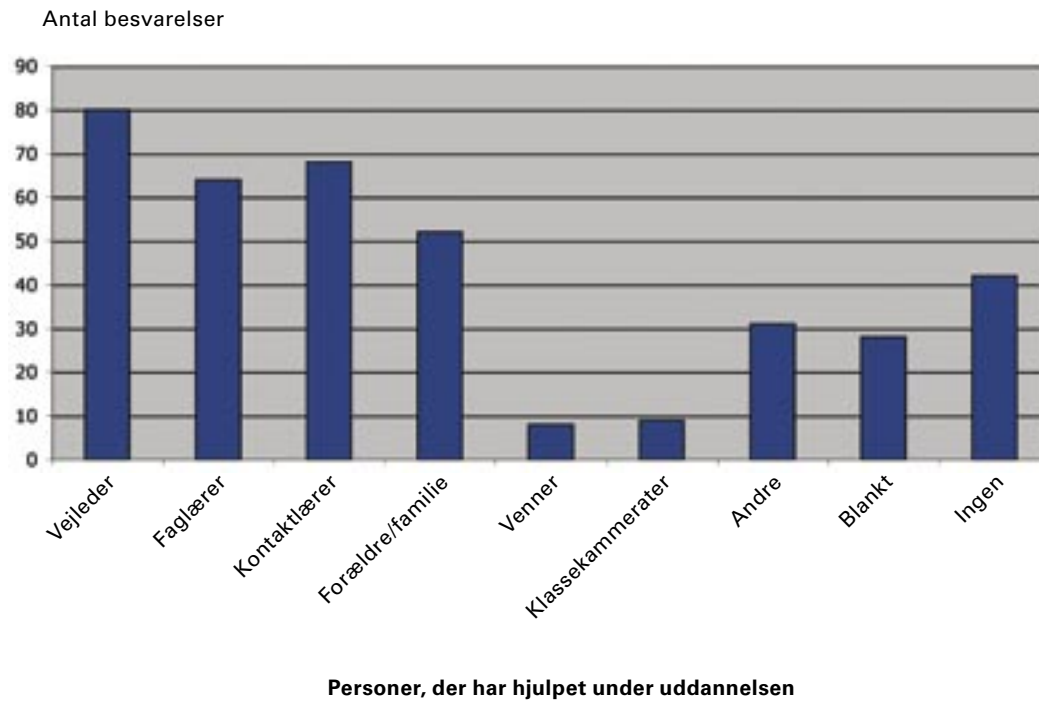
NB: Det bør her nævnes, at der ikke er faste svarmuligheder, hvilket bevirker den store variation i svar i både minutter, dage, uger, måneder, år osv.

HJÆLPEPERSONER

11 | Hvem har hjulpet dig på den uddannelse du er i gang med nu eller var startet på?

Modellen viser, at det er de primære undervisere med størst personlig kontaktflade, som er de største støtter for de ordblinde elever, nemlig: Vejledere, faglærere, kontaktlærere. Ofte får eleven hjælp flere steder fra samtidig. Der er således mange tilbagemeldinger på et godt samarbejde mellem støttepersonerne omkring den enkelte elev på det enkelte uddannelsessted.

TILGÆNGELIGE HJÆLPEMIDLER

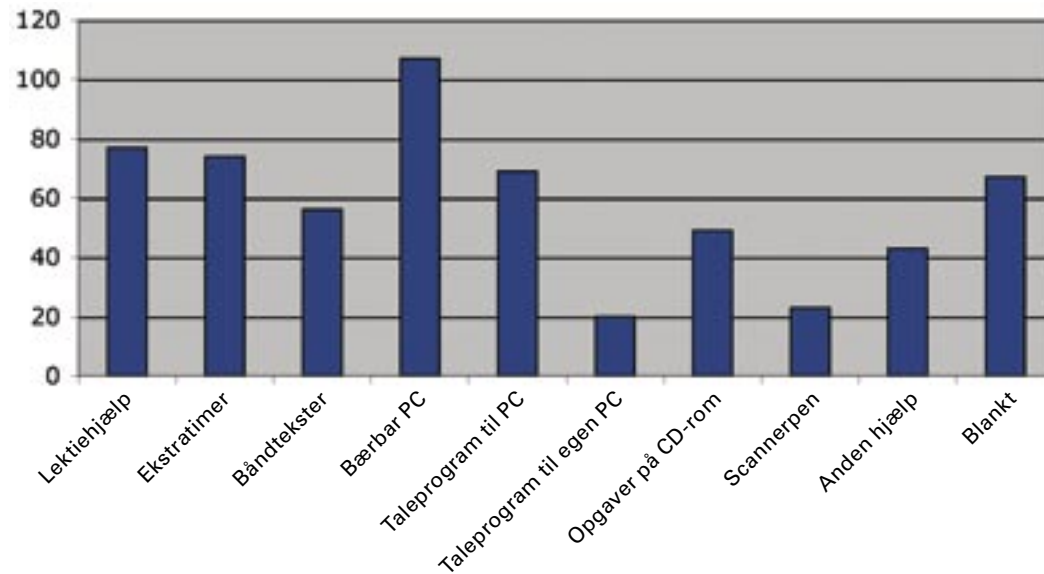
12 | Hvilken form for hjælp fik du?

Svarmuligheder:

Lektiehjælp, Ekstratimer, Tekster på bånd, Bærbar PC, PC med taleprogram, Taleprogram til egen PC, Opgaver på CD-rom, scannerpen.

Hjælp i form af en bærbar PC, båndtekster og den personlige støtte i form af lektiehjælp og ekstratimer er topscorere blandt hjælpeydelseerne til de ordblinde elever. Der skal her tages højde for, at mange af respondenterne bruger flere hjælpemidler samtidig, f.eks. 2-3 stykker.

Antal besvarelser

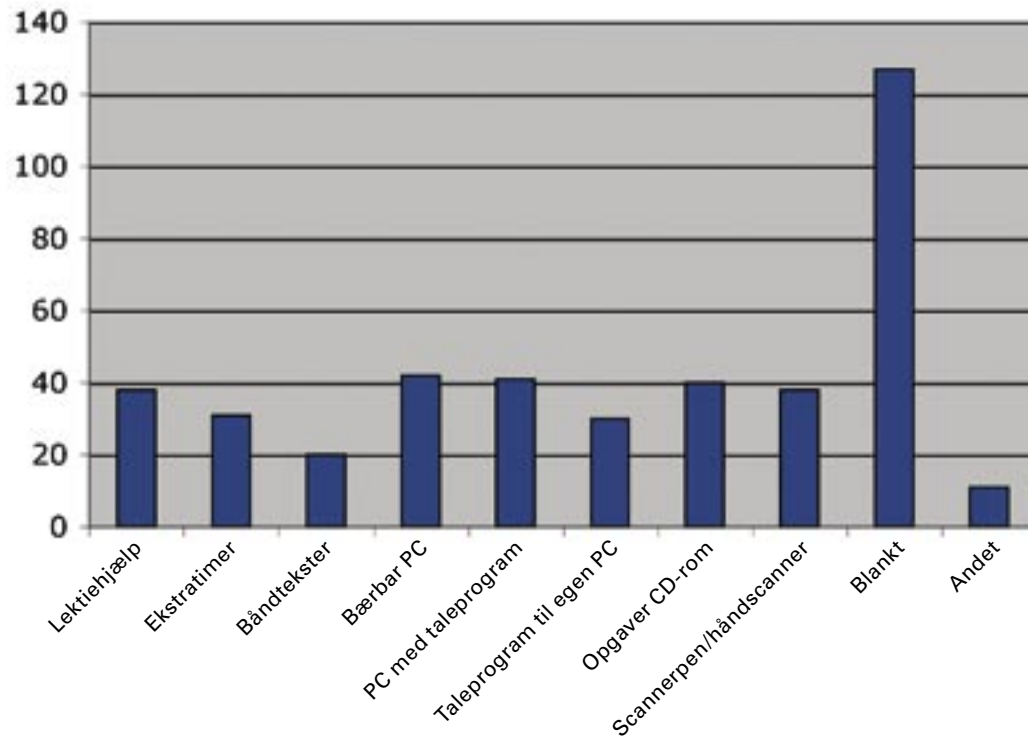

HJÆLPEFORM

13 | Hvilken form for hjælp ville du også gerne have haft?

Ud af den gruppe som besvarer spørgsmålet, er flertallet enige om at en bærbar computer (42) og en computer med taleprogram (41) er ønskværdige hjælpemidler. Der er dog ikke nogen nævneværdig forskel på efterspørgslen af hjælpemidler. De ligger mellem 20 (båndtekster) og 42 (bærbar computer) besvarelser. En stor gruppe (127) svarer blankt.

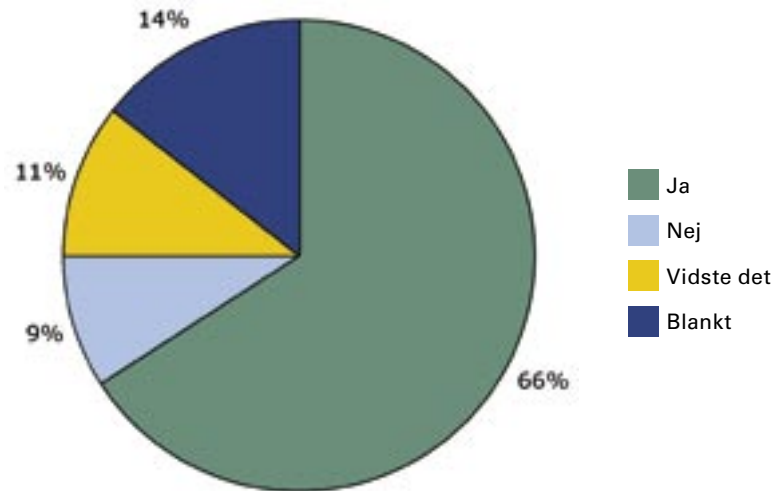
Antal besvarelser

FORHÅNDSKENDSKAB TIL ORDBLINDHED

14 | Vil du gerne have, at skolen vidste, at du var ordblind, da du begyndte?

Flertallet – 173 ud af 263 – af respondenterne giver udtryk for, at de gerne vil have, at skolen ved besked på forhånd om deres ordblindhed.

BUDBRINGER OM ORDBLINDHED

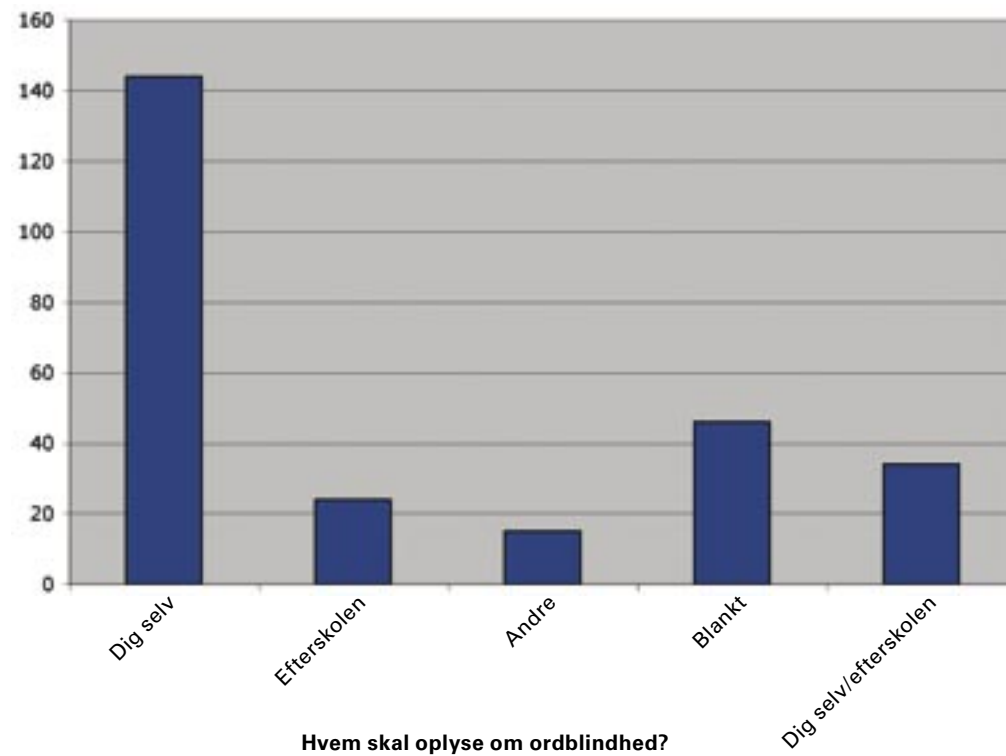
15 | Hvem skulle have informeret skolen om, at du er ordblind?

Svarkategorier:

Dig selv, din efterskole, andre.

De fleste respondenter, 144 ud af 263, peger på sig selv som den primære budbringer. De føler sig således selv forpligtet til at fortælle den nye skole om deres ordblindhed.

Antal besvarelser

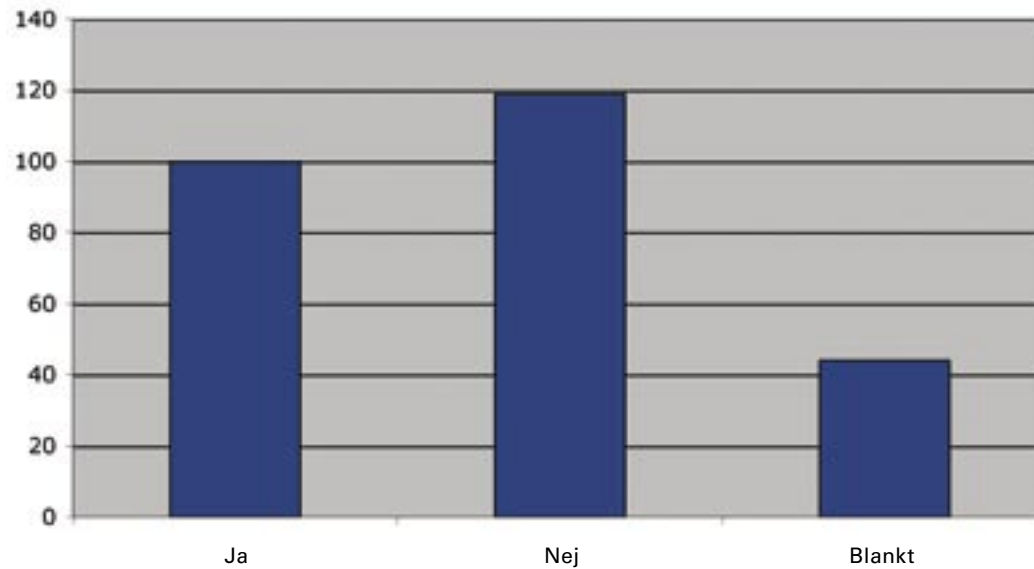

TAGER LÆRERE ORDBLINDHED ALVORLIGT?

17 | Har du oplevet, at der var lærere i din uddannelse, der ikke tog dine problemer alvorligt?

Respondenternes oplevelser deler sig i to næsten lige store grupper. Omkring halvdelen føler, at deres problem med ordblindhed er blevet taget alvorligt. Lidt flere føler sig ofte misforstået og ikke taget alvorligt.

Antal besvarelser

ANALYSE A

På baggrund af diagrammerne, som giver et overskueligt og letforståeligt billede af besvarelsenerne fra respondenterne, følger analysen.

Analysen strukturerer sig som følgende. De overordnede linjer i hvert spørgsmål bliver trukket frem og der konkluderes på følgende sammenhængende enheder i undersøgelsen.

- 1) Spørgsmål 1, 2, 3, 4 og 5
- 2) Spørgsmål 6, 7, 8, 9, 10.
- 3) Spørgsmål 11, 12, 13 og 14
- 4) Spørgsmål 14 og 15
- 5) Spørgsmål 16 og 17
- 6) Spørgsmål 18 bliver behandlet separat ved analyse af citater fra respondenterne.

Ad 1)

Delkonklusion på spørgsmål 1, 2, 3, 4 og 5

Der tegner sig et billede af en typisk profil blandt respondenterne. Flertallet er drenge, omkring 18-20 år og tidligere elev på Gylling (33%), Farsø (19%), og Kragelund (16%) Efterskole.

Efter efterskolen er hovedparten af disse elever gået videre med en uddannelse som håndværker (42%). En pæn gruppe på 16% er gået i gang med en kortere eller mellemlang videregående uddannelse. Kun 5% svarer, at de ikke er gået i gang med nogen form for ungdomssuddannelse. Som det bliver nævnt i læsevejledningen til model til spørgsmål 4, fokuseres der på, om eleven er begyndt på en uddannelse. Ikke om den er gennemført. Derfor kan figuren ikke ses som udtryk for en gennemført uddannelse, mere som en faglig interesseindikator.

Hovedparten af respondenterne gik i gang med deres ungdomssuddannelse i 2003. Undersøgelsen er dermed et meget

nutidigt og dermed også aktuelt udtryk for situationen blandt ordblinde p.t.

Ad 2)

Delkonklusion på spørgsmål 6, 7, 8, 9 og 10

Størsteparten af respondenterne (76%) angiver, at de har haft brug for hjælp på grund af læse- og skrivevanskeligheder, mens en mindre del (20%) ikke har haft brug for hjælp. Undersøgelsen redegør for, i hvilke fag respondenterne har haft brug for hjælp. Som det fremgår af diagrammet (side 11) har 138 haft brug for hjælp til faget Dansk, mens 63 har haft brug for hjælp til faget Engelsk. Der er således et generelt behov i læse- og skrive-baserede fag, hvilket også fremgår af de forholdsvis høje svarprocenter i kategorierne "Læsefag generelt" og "Alle fag". Også i faget Matematik, som på de ældste klassetrin er teksttung, har mange respondenter (45) haft behov for hjælp.

Størsteparten af respondenterne (188) svarer, at de selv skulle bede om hjælp. 54 har ikke oplevet dette og er således enten blevet tilbudt hjælp fra begyndelsen, eller uddannelsesstedet har været informeret om elevens handicap på forhånd. 16% af respondenterne svarer, at de fik hjælp med det samme, mens 8% svarer, at de ikke fik. Der er stor variation i, hvor længe den enkelte venter, før han/hun får hjælp. Det spænder lige fra "straks" til over et år.

Ad 3)

Delkonklusion på spørgsmål 11, 12, 13

Diagrammet side 15 viser, at størsteparten af respondenterne har fået hjælp af vejleder (80 resp.), faglærer (64 resp.) eller kontaktlærer (68 resp.). Forældre/familie står desuden for en stor del af hjælpen til den ordblinde – 52 respondenter svarer forældre/familie.

ANALYSE A

Af diagrammet fremgår det, at størsteparten af de ordblinde, der får hjælp, modtager den fra flere. Dette tyder på individuel hjælp.

Ordblinde kan modtage forskellige former for hjælp. I denne undersøgelse har 107 svaret, at de har fået hjælp via en bærbare pc, 77 har fået lektiehjælp, 74 har modtaget ekstratimer. 69 har fået hjælp fra computer med taleprogram. Den hjælp respondenterne angiver, at de får, fordeler sig således mellem tekniske hjælpemidler og hjælp fra lærer.

Af diagrammet fremgår det, at en del af respondenterne modtager flere former for hjælp. Hjælpetyperne er således individuelle fra elev til elev, og må formodes at spænde lige fra "den tilgængelige hjælp" til "den optimale skræddersyede hjælp". De ordblindes ønsker til hjælpemidler er fordelt mellem tekniske hjælpemidler, ekstratimer og lektiehjælp.

Ad 4)

Delkonklusion på spørgsmål 14 og 15

Over halvdelen (55%) af respondenterne vil gerne have, at skolen på forhånd ved, at de er ordblinde. Kun 9% ønsker at holde det skjult. 11% svarer, at ungdomsuddannelsen allerede vidste det på forhånd.

De fleste respondenter (144) ser sig selv som den person, der skal overlevere beskeden om at de er ordblinde. En lille procentdel lægger ansvaret ud til efterskolen eller andre instanser, det være sig f.eks. familie, vejledere m.fl.

Ad 5)

Delkonklusion på spørgsmål 17

Flertallet af respondenterne har oplevet, at undervisere ikke tager deres problem med ordblindhed alvorligt. En stor gruppe har dog den modsatte oplevelse og melder positivt

tilbage. MEN DET MÅ KONSTATERES AT FLERTALLET IKKE FØLER, AT DERES PROBLEM BLIVER IMØDESET.

Ad 6)

Analyse af besvarelser på spørgsmål 18

Spørgsmål 18 er et åbent spørgsmål, hvor respondenterne kan skrive frit fra leveren. I gennemgangen af analysemateriale er vi stødt på mange rammende, tankevækkende og interessante besvarelser. Vi har udvalgt en række af disse og underlagt dem en eksplicit analyse.

Her følger således en analyse af udvalgte besvarelser på spørgsmål 18: "Hvad kunne din efterskole have gjort bedre for at hjælpe dig i dit videre forløb?"

Overvejende positive tilbagemeldinger

Mange skriver: "De har gjort det godt". "De har gjort hvad de kunne". "De kunne ikke hjælpe mere end de gjorde" osv. Langt de fleste uddybende tilbagemeldinger er positive. De negative har typisk ikke uddybet deres svar. Dog er der få eksempler på tilbagemeldinger som: "De kunne have underrettet min næste skole". "De kunne godt have givet Teknisk skole besked" o.lign.

Blandt de mere interessante negative tilbagemeldinger er følgende dreng på 16 år fra Gylling Efterskole:

"(...) Vejlederne (fra Teknisk Skole) siger bare, at det nok skal gå, men man skulle lave et kursus for vejlederne, hvor de lærte hvad det vil sige at være ordblind! Og så hvor de kunne få hjælp til os. For det ved de bare ikke. Jeg har selv gået ned på hovedbiblioteket i Århus, hvor de indtaler det man nu har på et bånd, og så kan man hente det dagen efter. Og det er gratis."

ANALYSE A

Respondenten har tydeligvis ikke følt at han har fået tilstrækkelig hjælp eller ditto støtte. Modsat mange andre har han dog fundet styrken til selv at handle aktivt. Hans svar er således konstruktivt, selv om det er en kritik.

Blandt de positive tilbagemeldinger er følgende:

En pige på 17 år, som har gået på Gylling efterskole skriver:

"Jeg synes at Gylling Efterskole har gjort hvad de kunne og tanken om, at man bare kan ringe, hvis der opstår problemer, giver en tryghedsfølelse"

En pige på 19 år, som har gået på Gylling efterskole skriver:

"Jeg fik al den hjælp jeg havde brug for dengang. De har i hvert fald gjort mig meget mere stærk både med at læse og med min selvtillid"

Respondenterne bruger ord som tryghed og selvtillid. De giver begge udtryk for en god behandling på efterskolen med et positivt efterspil, som ikke stopper, fordi skoleåret gør. Tværtimod er de bedre rustet til næste uddannelsestrin.

En pige på 20 år, som har gået på Gylling Efterskole skriver:

"Intet. Jeg er stadig ikke den bedste til at stave, men det har ingen betydning, da jeg ikke har brug for mere hjælp end det jeg får. Desuden er jeg snart færdig med Handelsskolen".

Respondenten udtrykker en positiv situation. Hun har forliget sig med, at hun har et problem, som hun dog ikke lader sig hæmme af. Hun skriver, at hun får tilstrækkelig hjælp, og at hun i øvrigt ikke lader sin ordblindhed blokere for en uddannelse på Handelsskolen.

**UNDERSØGELSE
BLANDT
VEJLEDERE
PÅ UNGDOMS-
UDDANNELSER**

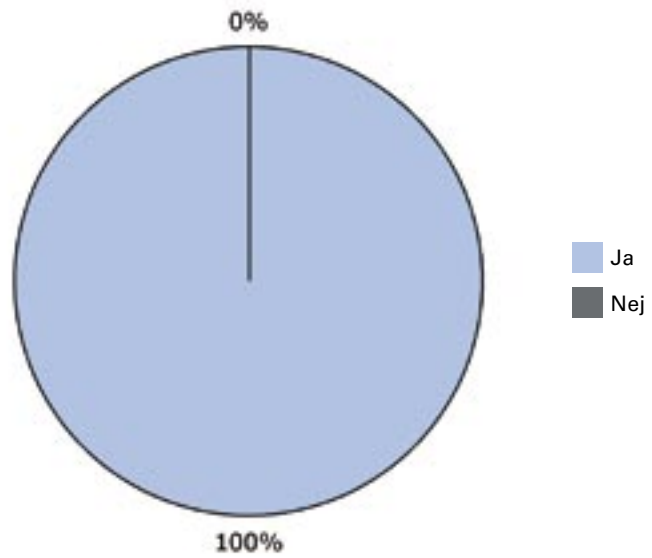

cosmographic

ERFARING

01 | Har I haft ordblinde elever på jeres uddannelsesinstitution?

Resultat: Alle 36 adspurgte vejledere har erfaring med ordblinde elever.

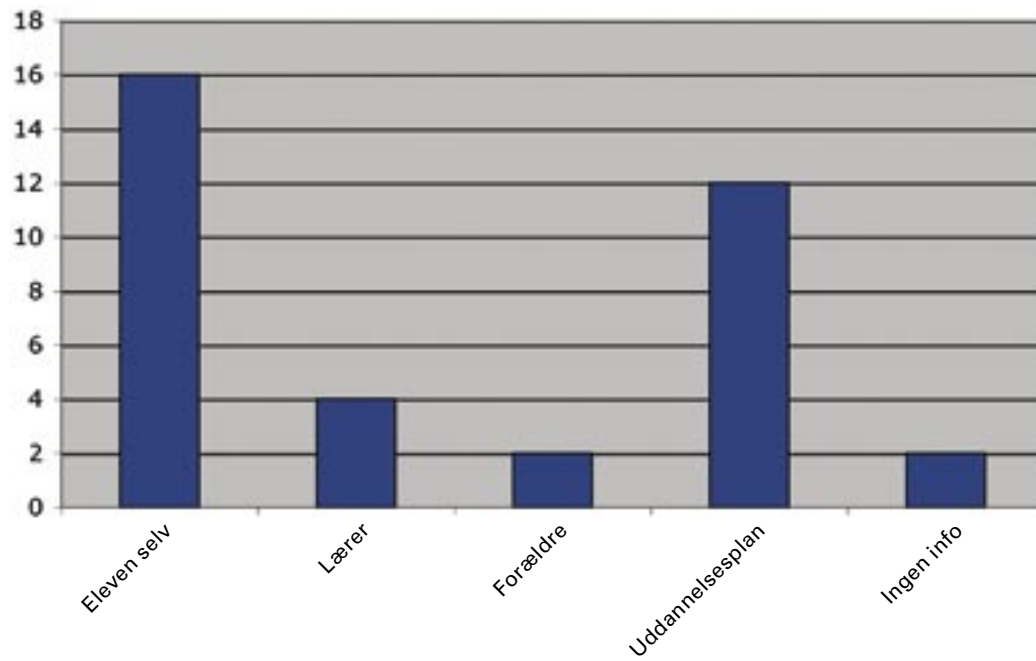

INFORMATIONSKILDE OM ORDBLINDHED

02 | Hvorfra modtager du information om ordblinde elever?

Resultat: Svarene viser, at der ofte er tale om et både-og. Kategorien dækker hyppigst over kombinationen: Eleven selv, kontaktlæreren og forældrene. Den største enkelte budbringer er eleven selv. Ligesom uddannelsesplanerne er en vigtig informationskilde.

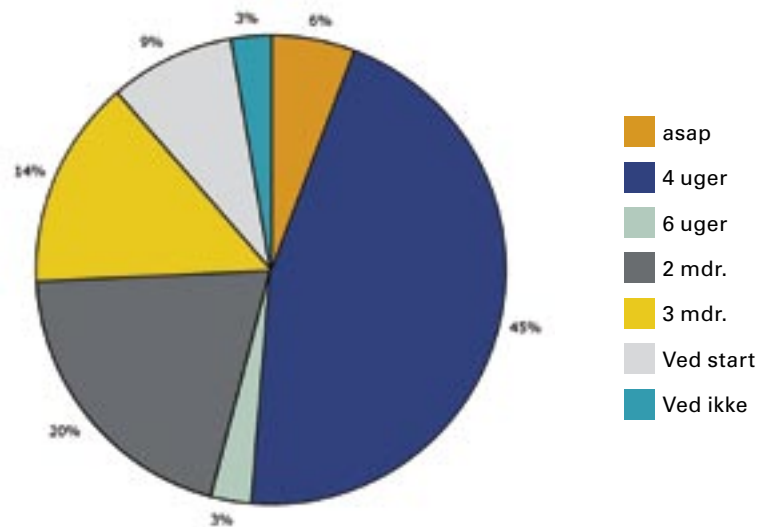
Antal besvarelser

TIDSPUNKT FOR BEHOV FOR VIDEN OM ORDBLINDHED

03 | Hvor lang tid inden eleven starter, har du behov for at vide, at eleven er ordblind for at kunne hjælpe tilstrækkeligt?

Resultat: Størsteparten mener at 4 uger før skolestart er tilstrækkelig. Den næste store meningsgruppe samles om 2 mdr. før. Mange understreger, at det vigtigste blot er, at vide eleven er ordblind før første skoledag.

ADGANG TIL TILGÆNGELIGE HJÆLPEMIDLER

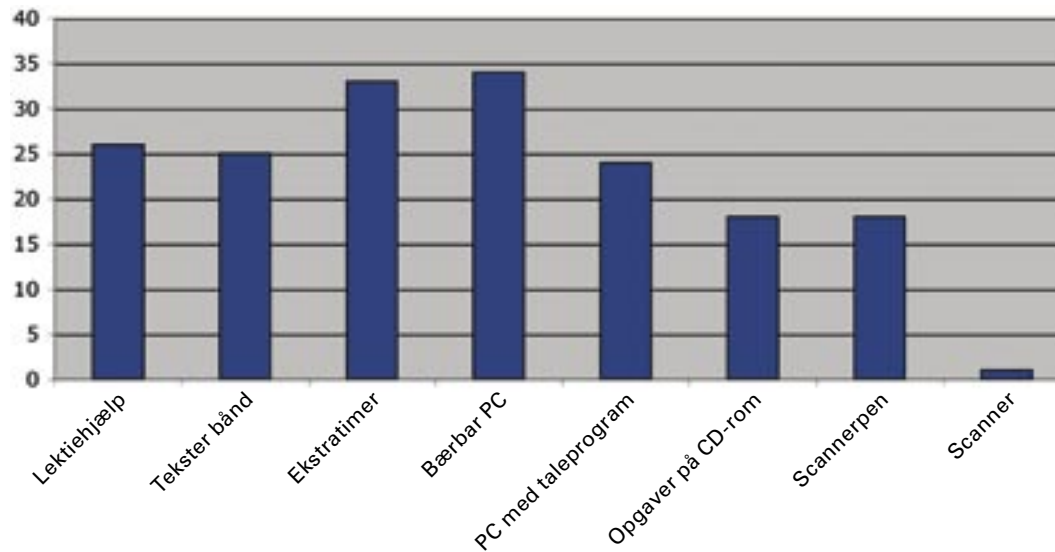
04 | Hvilke hjælpemidler stiller I til rådighed for disse elever?

Svarkategorier:

Lektiehjælp, Ekstratimer, Tekster på bånd, Bærbar PC, PC med taleprogram, Taleprogram til egen PC, Opgaver på CD-rom, scannerpen.

Resultat: Topscoreren er en bærbar PC og ekstratimer. Men figuren skal læses ud fra det faktum, at mange vejledere har valgt at krydse af ved alle hjælpemidler, fordi de er tilgængelige på skolen. Derfor vælger mange også at tilføje, at der altid er tale om en afvejning af den enkelte elevs behov, som bliver tilbudt 2, 3, eller 4 hjælpemuligheder efter behov eller eget ønske.

Antal besvarelser

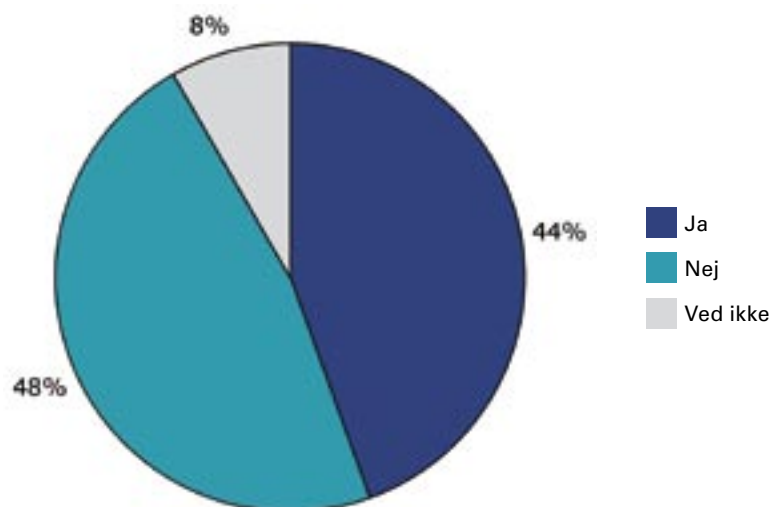

ADGANG TIL TILSTRÆKKELIG INFORMATION

05 | Har I manglet informationer for at kunne hjælpe eleverne optimalt?

Resultat: Svarene deler sig i to lige store lejre. 17 giver udtryk for tilstrækkelig info, mens 16 ønsker mere information. Væsentligste indvendinger er:

- Skolen har ikke selv tilstrækkelige midler/ressourcer
- Eleven fortier selv problemet
- Bedre opfølgning fra tidligere skoleforløb mangler

DELANALYSE B

Som perspektivering af Analyse A, er der foretaget en mindre omfattende undersøgelse af vejledernes på ungdomsuddannelserne opfattelse af samme problemstilling – ung, ordblind og uddannelse.

Datamaterialet består af 36 besvarelser. Igen har undersøgelsen mere karakter af en stikprøve end af en egentlig undersøgelse. Prøvens resultater skal derfor også kun ses som indikatorer, vi kan bruge til at kontrastere de unges erfaringer og oplevelser med. Formålet med delanalyse B er (som i Analyse A), at sætte fokus på de mulige tiltag, man som lærer/vejleder kan forbedre for at gøre det lettere for danske ordblinde at starte på og gennemføre ungdomsuddannelser.

I alt er der udsendt 40 spørgeskemaer til vejledere på ungdomsuddannelser, dvs. landbrugsskoler, handelsskoler, og tekniske skoler. I alt har 36 besvaret spørgeskemaet, hvilket kan betragtes som en meget høj svarprocent.

Ad spørgsmål 1) Har I haft ordblinde på jeres uddannelsesinstitution

Alle adspurgte vejledere har erfaring med ordblinde. I delanalyse B er der således tale om en 100% erfaren gruppe af respondenter.

Ad spørgsmål 2) Hvorfra modtager du information om ordblinde elever?

Diagrammet viser at de fleste vejledere får besked om at eleven er ordblind fra eleven selv. Den næste store budbringer er uddannelsesplanen. Disse to budbringere optræder hyppigt sammen. Lærere og forældre spiller også en rolle, som dog er noget mindre.

DELANALYSE B

Ad spørgsmål 3) Hvor lang tid før eleven starter, har du behov for at vide, at eleven er ordblind...?

Flertallet (45%) vil gerne vide at eleven er ordblind omkring 4 uger før skolestart. Den næste store gruppe (20%) vil gerne have informationen allerede 2 mdr. før. Generelt er der enighed om, at det er bedst at vide på forhånd hvilke elever som er ordblinde.

Ad spørgsmål 4) Hvilke hjælpemidler stiller I til rådighed for disse elever?

Der er en bred repræsentation af gængse hjælpemidler ifølge de 36 vejledere. Bærbar computer og ekstratimer er de mest tilbudte. Herefter følger lektiehjælp og tekster på bånd. Det bør her noteres, at mange vejledere vælger at sætte kryds med alle eller næsten alle hjælpemidler. Derfor vælger mange også at tilføje, at der altid er tale om en individuel afvejning, som tager hensyn til den enkelte elevs forcer og svagheder. Flere anfører at der ofte er tale om 2, 3 eller 4 hjælpemidler, som anvendes kombineret.

Ad spørgsmål 5) Har I manglet informationer for at kunne hjælpe eleverne optimalt?

Et lille flertal på 48% giver udtryk for at de mangler informationer for at hjælpe eleverne på bedste vis. Men vejlederne deler sig i to næsten lige store lejre, da 44% er tilfredse med mængden af information. De væsentligste indvendinger er at skolen ikke har tilstrækkelige midler/ressourcer.

Mange vejledere har følgende indvendinger:

- Skolen har ikke tilstrækkelige ressourcer/midler
- Den ordblinde elev fortier ofte sit problem og det sinker hjælpeprocessen
- Bedre opfølgning fra tidligere skoleforløb savnes

Generelt giver vejlederne mange uddybende svar hvor det er muligt i spørgeskemaet. Det viser, at vejlederne på ungdomsskolerne er engagerede og opmærksomme på problemet. Utilfredsheden går primært på, at skolen for sent får at vide, at eleven er ordblind.

Sammenhold af svar i Analyse A og delanalyse B:

Både elever og vejledere fortæller at eleven selv er den største og vigtigste budbringer. Alligevel noterer flere vejledere, at mange ordblinde stadig forsøger at fortie problemet. Det kan pege på, at det stadig er et tabu at være ordblind.

Mange vejledere vælger at sætte kryds ved alle typer af hjælpemidler. Det viser, at mange af ungdomsuddannelserne er udstyrede til at modtage eleverne. Dog er der også en gruppe, som noterer, at de netop savner ressourcer. Og det går ud over hjælpeniveauet. Besvarelserne viser, at der er forskel på, hvor meget den enkelte skole og vejleder kan tilbyde den ordblinde elev.

SAMLET KONKLUSION

Er der særlige forhold der gør sig gældende og som skal kommunikeres i forhold til den nye uddannelse?

Særlige forhold: Den typiske profil på en ordblind elev er ifølge undersøgelsen en dreng på omkring 18 år, der har haft problemer med ordblindhed gennem det meste af sin skoletid. Efterskolen er det sted, hvor han har fået professionel hjælp både i form af personlige støttelærere og ekstratimer, men også i form af relevante hjælpemidler, bl.a. IT, hvor eleven kan være meget selvhjulpent. Mange af respondenterne giver udtryk for, at hjælpen fungerer bedst, når den er kombineret, f.eks. lydbånd med en bærbar computer. Efterskolen har typisk været afsæt for en uddannelse som Handelsskolen, Teknisk skole el.lign.

Overgangen til den nye uddannelse: Respondentens egen oplevelse af overgangen fra Efterskolen til den næste uddannelse er overvejende positiv. De har følt sig støttet og hjulpet på det niveau, som nu var muligt. Der er mange gode eksempler på, at respondenterne er åbne og bevidste omkring deres problem og selv er parat til at tage ansvar herfor. Dog er der også flere, som beder om, at efterskolen kontakter den nye skole og underretter dem om, at de er ordblinde.

Hvem skal kommunikere det forhold, et den unge er ordblind – den unge selv, den nuværende skole eller den nye uddannelse?

Besked om ordblindhed: Mange af respondenterne peger på sig selv som den primære budskabsbringer til næste skole. I den sammenhæng er det også vigtigt at understrege, at respondenterne mener, det er meget vigtigt, at den næste skole bliver informeret. Dette faktum er interessant set i forhold til flere vejlederes holdning om, at eleverne fortier

SAMLET KONKLUSION

problemet. (se delanalyse B).

NB!

Det bør her have i mente, at de elever som har deltaget og svaret udførligt på undersøgelsen er de stærkeste læsere i gruppen af ordblinde elever, som også er kommet overens med deres problem. De mange, som ikke har valgt at deltage i undersøgelsen eller kun svarer sporadisk, kan vi kun gisne om. Men en grund blandt mange kunne være, at de ikke ønsker at tale åbent omkring deres ordblindhed.

Hvad skal man som uddannelsesinstitution (det være sig såvel den nuværende som den nye) være særligt opmærksom på?

Vigtigste hjælpepersoner: Mange respondenter nævner vejlederen, faglæreren og kontaktlæreren i prioriteret rækkefølge, når de skal sætte ansigt på den person, der har støttet mest op omkring dem. Generelt har mange følt sig forstået og imødekommet. Dog er der en større gruppe, som på et eller andet tidspunkt har oplevet at de er blevet misforstået eller ikke er blevet taget alvorligt. En oplagt ide er derfor, at den nye skole har en primær kontaktperson, som tager sig af nyankomne ordblinde elever. Kontaktpersonen bør være synlig og tage initiativ til at tilbyde hjælp – således, at det ikke er den ordblinde, der skal være opsøgende.

Opmærksomhed omkring behovet for åbenhed: Der tegner sig et billede af en gruppe elever, som er bevidste omkring deres problem. De ved, at det kan begrænse dem i deres videre uddannelse, hvis de ikke er åbne omkring deres ordblindhed og bliver hjulpet på et tidligt tidspunkt. Den nye skole skal være opmærksom på behovet for åbenhed.

Summa summarum

Der tegner sig et overvejende positivt billede af efterskolen, som trods de iblandede negative tilbagemeldinger får mange roser med på vejen. Langt hovedparten af respondenterne er således også begyndt på en uddannelse, som mange af dem har gennemført (hvilket de skriver i en uddybning til svar på spørgsmål 4).

Som nævnt i de metodiske overvejelser kan denne undersøgelse udelukkende ses som en stikprøve, da den ikke er repræsentativ i statistisk forstand. Alligevel er den af en størrelse, som kan give nogle klare indikationer for hvordan det generelt står til med vilkårene for de ordblinde.

BILAG 1

Flere ordblinde skal gennem uddannelsessystemet.

Mange unge ordblinde har i forbindelse med deres ungdomsuddannelse problemer p.g.a. et læse- og skrivehandicap. Denne problemstilling skulle gerne løses, så unge ordblinde succesfuldt kan gennemføre deres ungdomsuddannelse på samme vilkår som andre unge studerende.

Gylling efterskole har derfor sammensat en undersøgelse, der skal afklare i hvilke fag samt hvor omfattende deres problemer er i deres uddannelsesforløb i ungdomsuddannelserne. De unge oplever oftest, at de har et øget behov for hjælp til gennemførelse af deres uddannelse. Det skal klargøres, hvilke specifikke redskaber de unge har behov for under deres uddannelse. Undersøgelsen skal yderligere tydeliggøre skolernes og vejledernes rolle i formidlingen af hjælpemidler. Derfor er der udarbejdet to undersøgelser: en til tidligere elever på efterskoler samt en undersøgelse henvendt til vejledere på ungdomsuddannelserne.

Undersøgelsen skal udmunde i en rapport omkring, hvordan de unge selv skal forholde sig til deres problem, samt hvordan de enkelte ungdomsinstitutioner og vejledere kan hjælpe de unge optimalt for at fastholde dem i uddannelsesforløbet.

Du bedes udfylde spørgeskemaet og sende det retur til:
Gylling Efterskole
Hovedgaden 29, Gylling
8300 Odder
Kontaktperson: Mogens Højmark
Tlf: 86551644

BILAG 2

Gylling Efterskole, februar 2004

Til tidligere elever på efterskoler for ordblinde.

Flere unge ordblinde skal gennem uddannelsessystemet. Som ordblind oplever man tit at man får det svært i sin uddannelse, fordi man har læse- og eller skriveproblemer. Har du selv oplevet, at du skulle kæmpe for at få den hjælp, du havde brug for? Eller fik du slet ikke hjælp? Det kan også være, at netop du har en succeshistorie, du kan dele med andre ordblinde?

Din erfaring kan hjælpe andre unge ordblinde med at forbedre deres muligheder i deres uddannelsesforløb.

Du kan gøre en forskel ved at udfylde dette spørgeskema og sende det i vedlagte kuvert til:

Gylling Efterskole
Hovedgaden 29, Gylling
8300 Odder

Kontaktperson:
Mogens Højmark, tlf: 86551644 lok. 15, privat: 86551817

OBS: Undersøgelsen er anonym. Når vi har alle svarene, er der ingen, der kan se, hvem der har svaret. Efter undersøgelsen, er det kun din tidligere efterskole, der kender din adresse.

Når undersøgelsen er færdig, vil rapporten blive gjort offentligt tilgængelig bl.a. på www.gylling-efterskole.dk. Her kan du også finde både dette brev og spørgeskemaet.

Frankeret svarkuvert vedlagt. Hurtigt svar – tak!

Spørgeskemaundersøgelse om uddannelse

1. Er du?
 Dreng
 Pige
2. Hvor gammel er du?
3. Hvilken efterskole har du gået på?
4. Hvilken uddannelse er du i gang med nu? eller hvilken uddannelse startede du på men ikke gjorde færdig? Hvis du stoppede, hvad var så grunden til at du stoppede?
5. Hvilket år startede du på det, du laver nu?
6. Har du haft brug for hjælp på grund af læse- eller skriveproblemer?
 Ja
 Nej
7. I hvilke fag har du haft brug for hjælp?
8. Skulle du selv bede om hjælp?
 Ja
 Nej
9. Fik du hjælp med det samme?
 Ja
 Nej
10. Hvor lang tid gik der, inden du fik hjælp?

BILAG 2

11. Hvem har hjulpet dig på den uddannelse du er i gang med nu eller var startet på?
- Ingen
 - Vejleder
 - Faglærer
 - Kontaktlærer
 - Andre
12. Hvilken form for hjælp fik du?
- Lektiehjælp
 - Ekstra tid/timer
 - Tekster på bånd
 - Bærbar computer
 - Computer med taleprogram
 - Taleprogram til din egen computer
 - Opgaver på cd-rom
 - Scannerpen/håndscanner
 - Anden hjælp?
13. Hvilken form for hjælp ville du også gerne have haft?
- Lektiehjælp
 - Ekstra tid/timer
 - Tekster på bånd
 - Bærbar computer
 - Computer med taleprogram
 - Taleprogram til din egen computer
 - Opgaver på cd-rom
 - Scannerpen/håndscanner
 - Anden hjælp?
14. Vil du gerne have, at skolen vidste, at du var ordblind da du begyndte?
- Ja
 - Nej
15. Hvem skulle have informeret skolen om at du er ordblind?
- Dig selv
 - Din efterskole
 - Andre
16. Er der nogle du gerne ville have snakket med om dine problemer?
- Vejleder
 - Lærer
 - Andre
17. Har du oplevet, at der var lærere i din uddannelse, der ikke tog dine problemer alvorligt?
- Ja
 - Nej
18. Hvad kunne din efterskole have gjort bedre for at hjælpe dig i dit videre forløb?